



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Prooemium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

D. A.
AD BEATISSIMUM
SIXTVM QVINTVM

Pontificem Maximum.

TRACTATUS

De Privilegijs Ecclesie.

Excellentissimi D. Lelij de Zanchis I. C. & Equitis
Veronensis.

S V M M A R I V M.

In Proœmio.



ECCLESIA est domus domini.
Inuocatio nominis Domini necessaria.
Antiqui inuocabant Iouem & alios.
Deus scientiarum Dominus.
Homo magnum miraculum est.
Ecclesia est basis fundamentum ac nauicula.
Anima mater est ecclesia, & eius alumna est anima.
Privilegium dicitur quod continet specialem gratiam contra, uel preter ius.

- 9 Deo redditur quod est suum, & quod est Cæsaris Cæsari.
- 10 Christo data fuit omnis potestas.
- 11 Christus dedit potestatem ecclesie in Beato Petro, & eius successoribus.
- 12 Ecclesia dicitur mater, caput, & corpus, domina, & filia.
- 13 Ecclesia est thronus Dei à qua nascuntur fulgura miraculorum.
- 14 Sufationum transgressio pœnam non meretur.
- 15 Ecclesia appellatur multis modis.
- 16 Ecclesia est plena misericordie, & nunquã clauditur eius gremiũ redeuntib.

houp

A Ecclesia

Procemium.

- 17 Ecclesia est corpus Christi.
18 Ecclesia cathedralis intelligitur appellatione ecclesie matricis.
19 Ecclesia appellatione in materia odiosa, & penali non uenit hospitale nisi sit Religiosorum.

P R O O E M I V M.

1



2

3

4

5

6

8

VM de priuilegijs ꝛ ecclesie domus Domini nostri Iesu Christi aliqua compilare decreuerim, ꝛ absq; eius nominis Inuocatione quicquã boni agere nõ possum, nam si Prisci illi Iouem, alij Martem, alij Saturnum, alij Venetem, ꝛ alij Proserpinã inuocabant, & si Diuinus Plato in primo Thimei diuinum auxilium implorandum attestatur, multo fortius mihi. expedit, & conuenit Sanctissimum nomen tuum ò pijsime Domine Iesu Christe, ac Beatissimæ genitricis matris Mariæ inuocare, prout summa cum reuerentia inuoco, ceptis aspirare, & ad optatam me tam fœlici euentũ me ducere, ꝛ nam tu scientiarum Dominus es, vt in primo Regum cap. 11. Ideo da mihi intelligentiam, & sapientiam, vt ingrediar & egrediar coram populo tuo ad utilitatẽ, & salutem omnium sub signo tuæ sanctæ crucis militantium, & si ꝛ magnum miraculum est homo, inquit Mercurius Trimegistus, quod percipi potest, cum ad similitudinem Dei, cœlique procreatus sit, & ab Angelis paulõ diminutus, tamen sine ecclesia nihil esset, quia veluti cætera animãtia uiueret, ecclesia igitur est basis, & fundamentum, ac nauicula, quæ ad portum salutis eternæ vehit, homo limus, & umbra, non accedente, & recedente, ꝛ anima cuius mater est ecclesia, & cui anima est alumna, de ea idcirco præfertim ad gloriam omnipotentis Dei, ac Beatissimæ Matris Mariæ verba facio.

Et cum hic tractetur de priuilegijs ecclesiæ, notandum est ꝛ priuilegium esse illud, quod continet specialem gratiam concessam alicui, contra, vel p̄ter ius commune, & isto modo ecclesia non indiget priuilegio humano, quantum ad iurisdictionem in spiritualibus, & in delictis, & in quibuscunque actionibus personalibus, seu contractibus, in quibus potest notari peccatum, quia hanc habet à Deo, sed cum executio huius iuris pluries & in pluribus locis fuerit impedita, aliqui Reges & Principes admodum religiosi statuerunt, quod ecclesia non impediretur in executione huius iuris. talis ordinatio largo modo vocari potest priuilegium, non ex eo quod

quod conferat ius, sed quia tollit impedimentū executionis iuris debiti, verū enim est, quod cū inscripto sit de priuilegijs ecclesie, non debemus intelligere de priuilegijs humanis, q̄ percipi potest ex auctoritate Matthæi in cap. 22. ibi Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo: vnde ex ijs verbis innuitur diuisio iurisdictionum, & distinctio personarum, quam Christus facere potuit, vt attestatur Matth. cap. vlt. ibi legitur.

9 † Christū dixisse, data mihi est omnis potestas in cælo, & in terra, & Apo. 1. ergo habet temporalem, & spirituale potestatem. Iurisdicctio spiritualis, quā habet ecclesia a Christo respicit vltimū finem, videlicet vitā eternam, pro qua acquirenda. † Christus prædictam potestatem dedit Ecclesie in Beato Petro, & eius successoribus, a quibus secundum emergentia fuerunt conuocata concilia in nomine Spiritus sancti, & fuerunt facta multa decreta, quæ licet sint humana tanquam ab hominibus prolata, nihilominus fuerit ex inspiratione diuina, & respectiue, quia leges canonice in pluribus cum ciuilibus discordant, merito ab ipsis statuta talia appellari possunt priuilegia, & quia sunt in maximo numero, propterea aliqua quæ mihi magis de essentia videbuntur referam, ex eo etiam quod alijs de causis legalibus sum satis impeditus, & infirmitate excruciat.

10 Imprimis animaduertendū, q̄ † Ecclesia dicitur mater nostra item caput, & corpus, item Dña, item filia Car. in Cl. 1. de su. rr. col. 1. in fin. & sicuti de throno Dei procedunt fulgura, & voces atq; tonitrua & in circuitu eius die, ac nocte clamāt animalia feras, alas habentia, vt legitur in Apo. ca. 4. & 93. dist. ca. legimus ibi filius tonitruui, Et de pœnit. distinct. 2. cap. penata extra de

11 elect. scriptū est in prin. Sane, † Thronus Dei Ecclesia est a qua procedunt fulgurā miraculorum, voces mandatorum, & suasionum atq; tonitrus comminationum, siquidē miracula sunt in Ecclesiasticis sacramentis, & alijs signis, vt de consecr. distinct. 2. cap. re vera extra de cele. mis. cap. cum matre, & §. quæ fuisse 1. q. 1. ca. teneamus, mā data sunt vt nō occides 23. q. 5. §. 1. & c. si non licet non mechaberis 32. q. 5. nō mechaberis, & q. 6. ca. si. &

12 in q. 4. ca. meretrices, † Suasiones sunt quorum transgressio pœnam non meretur, vt 4. dist. §. si. cōminationes sunt, vt omnis arbor quæ fructum non facit excidatur, & in ignē mittatur, extra de decim. ca. quamuis hæc quidem voces, atq; tonitrua, tam in die prosperitatis quā in nocte aduersitatis indefesse clamāt, siue pronūciant, & hi sunt doctores ecclesie 43. di. ca. si rector 7

q. 1. §. hoc tamen obseruandum est, §. seq. de renuntiat. ca. cum pridem §. propter malitiam quos diuina prudentia columnas immobiles in suæ fulcimentum ecclesiæ statuit, vt extra de accusat. 50. dist. cap. fidelior.

- 15 Videamus igitur † quibus modis appellatur Ecclesia: quando que Ecclesia est sanctorum collectio, vt 22. q. 1. ca. nuptiarum. 32. q. 4. ca. recurat in fi. est etiam Ecclesia Catholicorū, vel fideiū collectio de cōsecrat. dist. 1. c. Ecclesia & sic sumitur. 3. q. 4. cap. engeltrudam, Ecclesia est nomē grecum quod latine exponitur conuocatio, ex quo omnes ad se vocat, de expositione huius nominis Ecclesiæ adest c. quærelā ne prælat. vic. su. nā synagoga est congregatio quæ propriæ est Iudæorū, sed conuocari propriè est vtentiū ratione, & dicitur Catholica. i. vniuersalis, quia per vniuersum mundum est constituta; ita exponit gl. C. de sum. trinit. & fid. cat. super Rub. vel generalis dicitur in eadē doctrina ad instructionē vel administrationē, vt ex decreta Iulij Papæ cap. 2. vel dicitur Ecclesia secundum Grecos ab ecclys, 16 quod est misericordia, † quia ipsa misericordia plena est: nam nunquā clauditur gremium suum redeuntibus. inter claras C. de sum. trin. & fid. cat. Ecclesia est collectio malignantiū, odiui Ecclesiā malignantiū: est etiam murorum ambitus gl. in verbo matricem in clem. 1. de sentent. excommunic. quandoque sumitur, pro materiali Ecclesia & Ecclesiæ parietibus, † Ecclesia est corpus Christi est prælatura Ecclesiæ obuentiones Ecclesiæ sticæ prouenientes ratione Ecclesiæ Episcopalis Ecclesia & hæc desponsat Episcopus quādo consecratur. Viri Ecclesiastici 63. dist. in. c. 1. canonici matricis Ecclesiæ 13. q. 1. §. vlt. maior pars capituli 56. dist. in. c. Apostolica, significat etiam Episcopum tantum 7. q. 1. c. scire est quælibet Ecclesia prouinciæ cathedralis 18 non Romana, † nam appellatione Ecclesiæ matricis intelligitur Ecclesia cathedralis, sed non Romana, vt in c. cum super de vsu. Pal. gl. 2. in ca. cum clerici de verbo. signif. & 10. q. 1. c. antiquo Ecclesiæ cathedralis nomine etiam intelligitur Episcopus, & capitulum illius Ecclesiæ & non alij clerici quidquid enim relatutus sum de omni & tota Ecclesia nulla habita distinctione adducere & allegare profiteor significando, † quod Ecclesiarum appellatione in materia odiosa & pænali non venit hospitale nisi sit religiosorū. Gemi. in cap. cupientes. §. 1. de elect. in 6. Felyn. in cap. de quarta in vers. & quod omne hospitale de præscrip.

De Privilegijs Ecclesie.

S V M M A R I V M.

1. In re propria quilibet edificare potest usque ad cælum.
2. Castrum vel turrim edificare nec vetus refarcire sine consensu Papæ vel Imperatoris non potest.
3. Statutum prohibens noua castra erigi intelligitur, quod possint antiqua ruentia reparari non tamen mutata forma.
4. Castrum fieri non posse nisi cum licentia superioris.
5. Ecclesiam unus quisque fabricare potest & in inchoatione fabrica requiritur auctoritas fabricæ.
6. Edificari in locis non exemptis potest secus in exemptis sine licentia sedis apostolicæ.
7. Ecclesiam edificare semper conceditur licentia.
8. Ecclesiam edificans domum orationis, & rem aptam ad salutem anime edificat.

Primum Privilegium.



AD enarranda privilegia ecclesie accedo regulariter
† quilibet in re propria liberè usque ad cælum edificare licitum est l. altius & ibi Bal. C. de seruit. & Bart. Soc. in cons. 142. & in cons. 15. in 1. par. & Bar. in cons. 170. † verum turrim, vel castrum edificare nec vetus refarcire sine consensu Papæ, vel Imperatoris potest Bal. in l. si ut proponas la secunda, in fi. C. de nup. Inno. in cap. Pisanis de rest. spol. in gl. sua in verbo non poterat, Alex. in l. 2. C. de oper. pub. & Bal. in Margarita castrum versus ciuitas, sed Abb. not. contrarium per tex. in cap. consuluit de Iud. † ubi statutum prohibens noua castra erigi intelligitur, quod possint antiqua ruentia reparari, nõ tamen mutata forma, quod intellige sine licentia superioris, si fiat ad emulationem, etiam cum licentia fieri non potest Bar. in l. 1. in prin. ff. quod cuiusque vn. nom. quod castrum non possit refici tex. in l. sacra ff. de re. diuis. Barto. in l. opus nouum. ff. de oper. pub. Ias. in l. ex hoc iure in 3. col. vers. nunquid autem. ff. de iust. & iur. Abb. in cap. Pisanis de rest. spoliat. Bal. in l. 1. ff. in initio, ff. de offic. præfec. vrb. tenet, quod sicut non licet de nouo facere ita, destructum, & inhabitatum non liceat reficere, quia castra fiunt, vel in limitibus, vel ad emulationem, vel castramentationem iuribus alle-